

Yüksek “Uygunluk” Oranı ve Kırmızı Etiketli Asansörler Masaya Yatırıldı

MÜHENDİSSİZ ASANSÖR “UYGUNSUZ”

EMO Basın- Asansör Sempozyumu kapsamında düzenlenen “Sektörel Uygulamalar ve Değerlendirmeler” başlıklı panelde ilk kez asansörlere ilişkin güncel istatistikler duyurulurken, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı’nın denetimleri sonucunda her iki asansörden birinin uygunluk olduğu tespiti açıklandı. Periyodik kontrollerde; kullanılmasında sakınca olmayan yeşil etiketli asansör oranının sadece yüzde 29 olduğu kaydedilen panelde, asansör alanındaki mühendislik hizmetleri sorgulandı. Firmaların mühendis istihdamı ve diğer teknik gerekliliklerinden tasarruf etme eğiliminin, temel sıkıntılardan biri olarak ön plana çıktığı tespiti yapıldı.

Elektrik ve makina mühendisleri odalarının İzmir şubelerince düzenlenen Asansör Sempozyumu kapsamında, “Sektörel Uygulamalar ve Değerlendirmeler” başlıklı panel, 25 Eylül 2014 tarihinde gerçekleştirildi. Konuya ilişkin kamu kuruluşları ve sektör temsilcilerinin katılım sağladığı paneli, Makina Mühendisleri Odası (MMO) Yönetim Kurulu Başkanı Ali Ekber Çakar yönetirken, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Sanayi Ürün Güvenliği Genel Müdürlüğü’nden Gül Dölek, Türk Standardları Enstitüsü’nden (TSE) Selim Söze, Ege Bölgesi Sanayi Odası’ndan Oğuz Yanık, Asansör ve Yürüyen Merdiven Sanayicileri Derneği’nden (AYSAD) Sefa Targıt, Ege Asansör ve Yürüyen Merdiven Sanayicileri Derneği’nden Emin Tunç, Elektrik Mühendisleri Odası’ndan (EMO) Onur Ercan ve MMO’dan Berkay Eriş ise konuşmacı olarak yer aldı.

“İthal Payı Yüzde 8-12 Düzeyinde”

Ali Ekber Çakar, yılda yaklaşık olarak 25-35 bin civarında bir asansör ve 3 bin civarında da yürüyen merdiven kurulumunun yapıldığını bildirdi. Asansör ve yürüyen merdiven piyasasının 1 milyar dolarlık bir büyüklüğe ulaştığını kaydeden Çakar, asansörlerde yüzde 12, yürüyen merdiven ve diğerlerinde yüzde 8 düzeyinde ithal parça kullanıldığını belirtti. Bakanlık tarafından sadece 663 yetkilendirilmiş bakım ve işletme firması olmasına rağmen 1500-2000 adet belgelendirilmemiş merdiven altı firmanın da faaliyet gösterdiğine dikkat çeken Çakar, asansörle bakım ve işletmesinin yeterli birikimi olmayan insanlar tarafından yürütülmesinin can ve mal kayıplarına yol açabileceğini vurguladı. Asansörlerin imalatı, tasarımı, projelendirilmesi, kurulumu ve bakımının mühendislik hizmetleri olarak değerlendirilmesini isteyen Çakar, 800 civarında MMO üyesinin sektörde görev aldığını bildirdi.

“Standartlarda Bilgi Eksiği Var”

TSE’den Selim Söze ise asansörlerle ilgili yeterlilik standardının birçok kez revize edildiğini belirttiği konuşmasında, TSE’nin 350 civarında “standart”, 150 civarında ise “kriter” olmak üzere yaklaşık 500 konuda hizmet belgelendirmesi yaptığını ifade etti. Asansörlere ilişkin standartlara ilişkin bilgi aktaran Söze konuşmasını şöyle sürdürdü:

“Asansör standardının günümüze kadar revizyonları da, 97’de ilk standart yapılmış, 1999, 2000, 2006, 2006; yani 2 ay arayla standart yenilenmiş ve 2013. 2013’teki standarda kadar, asansör, yürüyen merdivenler birliktiydi, sadece 2013’te yürüyen merdivenler standarttan çıkarıldı. Şu anda yürüyen merdivenlerin hizmet standart kriteri yoktur. 12255 Standardı sadece asansörler içindir şu anda.”

Üreticilerin, yetkili servislerin standartlar konusunda eksik bilgi sahibi olduğunu ifade eden Göze, “Hizmet belgelendirmesi için belge almak isteyen firmalarımıza her zaman Türkiye’nin her tarafında, 46 belgelendirme biriminde hizmet vermek istiyoruz. Hizmet belgelendirmesi için danışmanlık firması aracılığına ihtiyaç yoktur. Kendilerinin gelip veya bir telefonla bizden bilgi almaları yeterli olacaktır” diye konuştu.

“Periyodik Kontrol 2 Yıla Çıkarılsın”

Ege Bölgesi Sanayi Odası’ndan Oğuz Yanık ise konuşmasına konu hakkındaki yönetmeliklere ilişkin bilgi vererek başladı. Güvenlik için yapılması gereken denetimlere ilişkin bilgi veren Yanık, konuşmasını şöyle sürdürdü:

“Asansörün güvenli ve işletme yönünden uygun şekilde çalıştığının tespiti için, piyasaya arz edildiği tarih itibarıyla

AYSAD Yönetim Kurulu Başkanı Sefa Targıt, Avrupa Asansör Derneği’nin verilerine göre 2013 yılında Türkiye dahil olmak üzere Avrupa çapında 835 asansör kazası olduğunu ve bu kazalar sonucunda 17 ölüm meydana geldiği bilgisini verirken, söz konusu ölümlerin 12’sinin Türkiye’de yaşandığına dikkat çekti.

la ilk yılın sonunda en az bir kere bina sorumlusu tarafından yaptırılarak, periyodik kontrolünün 2 yılda bir olması gerektiği görüşündeyim. Bunun nedeni ise, asansörler piyasaya arz edildiği tarihten itibaren maalesef hemen kullanılmıyor ve açılmıyor. Ayrıca, garanti süremiz 2 yıl. A tipi muayene kuruluşlarının 1 yıl içerisinde mevcuttaki bu kadar asansörü kontrol edebilmesinin de zor olduğu inancındayım.”

“Sadece 440 Belediyede Kontrol Var”

Ülke genelindeki 2950 belediyeden yalnızca 440’ının asansörlerin periyodik kontrollerine ilişkin A tipi muayene kuruluşları ile protokol imzaladığına dikkat çeken Yanık, “Yapılan kontrollerde kırmızı etiket sayısı 96 bin 137, sarı etiket sayısı 11 bin 287, yeşil etiket sayısı ise 44 bin 51’dir. Toplam kontrol edilen asansör sayısı ise 151 bin 475 adettir” diye konuştu. Belediyeler ve organize sanayi bölgelerinde kontrolleri yapılan toplam 152 bin 278 asansörden yüzde 63’inin kırmızı, yüzde 29’unun yeşil ve yüzde 8 oranında ise sarı etiketle işaretlendiğini kaydeden Yanık, denetimler bir yana tescil işlemlerinde bile belediyeler arasında uygulama farklılığı olduğunu kaydetti. Yapı sürecinde en önemli aktörlerden biri olması gereken yapı denetim firmalarının rollerinin asansör tescili konusunda belirsiz olduğunu ifade eden Yanık, “Bilim Sanayi ve Teknolojik Bakanlığı’nın piyasa gözetim ve denetim faaliyetleri kapsamı haricinde, hiçbir mevzuatta asansörlerin tescili için bir muayene yoktur” diye konuştu.

“Eski Asansörler İstatistikleri Kötüleştiriyor”

AYSAD’dan Sefa Targıt ise konuşmasına yüzde 36 olarak açıklanan uygun bulunma oranına dikkat çekerek başladı. Bu verinin 2005 yılında sonraki yönetmelik değişikliği kapsamındaki asansörler için olduğunu, daha eski asansörlerin de denetime katılması durumunda oranın yüzde 11’lere kadar düştüğünü ifade etti.

Avrupa Asansör Derneği’nin verilerine göre 2013 yılında Türkiye dahil olmak üzere Avrupa çapında 835 asansör kazası olduğunu ve bu kazalar sonucunda 17 ölüm meydana geldiği bilgisini veren Targıt, söz konusu ölümlerin 12’sinin Türkiye’de yaşandığına dikkat çekti.

Rakamların Türkiye’nin daha çok yol alması gerektiğini ortaya koyduğunu ifade eden Targıt, konuşmasını şöyle sürdürdü:

“Bu bir mühendislik ürünüdür. Mühendislik çalışmalarının zayıflığı burada ortaya çıkıyor. Bakın, mühendisleri kastetmiyorum, mühendislik çalışmaları diyorum. Mühendislik çalışmaları zayıf kalıyor bizim memlekette. Bunu yadsırsak, düzeltmeyiz bu tabloları.”

Firmalara Ceza Uyarısı

Bakanlığın firmaların yüzde 30’unu denetleyerek, yüksek para cezaları kestğini hatırlatan Targıt, asansör firmalarını şu sözlerle uyardı:

“İşi almak için, müteahhide biraz daha para kazandırmak için harcadığınız parayı

devletin sizden kat be kat geri alma ihtimali şu anda yüzde 30. Milli Piyango bileti filan gibi değil, yüzde 30’dan bahsediyorum. Yani yüzde 30’una ceza kesmişler. Ürün kontrol altına girmiş, bir kısmı uygun çıkmış tabii ki, bir kısmı bozuk çıkmış; ama bozuk çıkanlardan ceza kesilmiş.”

“Teknik Gerekliliklerden Tasarruf Edilemez”

Maliyetleri düşürme için firmaların hem teknik kadrodan hem de asansör bileşenlerinde tasarruf etmeye yönelebildiklerini ifade eden Targıt, konuşmasını şöyle sürdürdü:

“Dünyada 12 tane rekabetçilik faktörü vardır rekabetçilik ölçmek için, bunlardan 5 tanesi firmayla ilgilidir, bu tip şeylerden rekabetçi olunur. Bizde, bu 12’nin dışındaki kırmızı çizgi olarak kabul edilen, yani rekabetçilik unsuru olarak ortaya konulamayacak, mesela teknik gerekliliklerden feragat etmek gibi faktörleri devreye alarak, bu 6’nın üstüne 4 tane daha rekabetçilik unsuru ilave ediliyor. Bütün sıkıntı burada. Bunlar olduğu takdirde, denetlediğiniz zaman da bu tablo ortaya çıkıyor.”

“Denetçilik Cazip Hale Gelmeli”

Asansör denetimi, iş güvenliği ve yapı denetimi alanlarında ağırlıklı olarak mesleğe ara vermiş, mesleki bilgilerini kaybetmiş mühendislerin görev aldığını ifade eden Targıt, şöyle konuştu:

“Bizim muayene elemanlığı ve diğer denetçi kademelerinde çalışan arkadaşlarımızı gençlerden, fiilen çalışan arkadaşlardan seçecek kadar cazip hale getirmek; bu süreçlerde daha nitelikli, hatta daha sektöre yakın, sektörden gelen kişilerin çalışmasını sağlamak gibi bir amacımız olabilir.”

“TSE ve Bakanlık Geride Kaldı”

Firmaların standartlardan habersiz olduğu gibi TSE’nin de standart üretme ve tercüme etme konusunda yetersizlikleri olduğunu kaydeden Targıt, İstanbul Mecidiyeköy’de şantiyede çöken cephe asansörü konusundaki standardın henüz Türkçeye çevrilmediğine dikkat çekti. Yönetmelikler konusunda ise tüm çabalarına rağmen bakanlığın yavaş davrandığını ifade eden Targıt, konuşmasını şöyle sürdürdü:

“Yönetmelikteki bizim ikaz ettiğimiz hata, bugün siyasi fatura olarak hükümete dönmüştür. Nedir o siyasi fatura? ‘Siz, yüzde 80 kusurlu çıkan asansörlerin çalıştırılmasına niye engel olmuyorsunuz siyasi otorite olarak?’ dediler. Aslında o rakamın yüzde 80 olmaması gerektiğini, bazı eksiklerin zaman tanınarak giderilebilecek eksiklikler olduğunu biz yıllardır söylüyoruz ve bizim kendi menfaatimiz için söylediği zannedilen bu teori döndü, siyasi fatura olarak önlerine geldi sonunda.”

“İstihdamın Niteliği Sorgulanıyor”

Ege Asansör ve Yürüyen Merdiven Sanayicileri Derneği’nden Emin Tunç ise sektör-

Ege Asansör ve Yürüyen Merdiven Sanayicileri Derneği’nden Emin Tunç, sektördeki teknik eleman eksikliğine dikkat çekti. EMO’dan Onur Ercan ise alandaki teknik eleman yetersizliğinin firmalarda mühendislerin yalnızca kağıt üzerinde çalışıyor gözükmesinden kaynaklandığını ifade ederek, “Mühendisiz yapılamayacak olan bu işi biz mühendisiz veya mühendis varmış gibi yapmaya çalışıyoruz. Sonuç da bu oluyor” dedi.

deki firmaların her geçen gün itibar kaybettiğini kaydederek, yeterli teknik eleman bulmakta da sıkıntı yaşandığını şöyle dile getirdi:

“Devamlı hizmet vermek zorunda olan firmalar eleman boşluğunu, başka mesleklerden ithal kişilerle doldurmaya çalışmaktadır. Demirci arkadaşlarımızı veya başka mesleklerden ithal arkadaşlarımızı hemen pratik bir şekilde yetiştirmeye, kuyulara sokmaya gayret ediyoruz; çünkü yeterli teknik eleman, vasıflı elaman bulamamaktayız.”

Taşeron usta sayısının artmasının tüm sektörün ortak sorunu olduğunu ifade eden Tunç, konuşmasını şöyle tamamladı:

“Sonuç olarak, her firma projelendirme, montaj, servis personeliyle kurumsal kimliği ve müşteri memnuniyetini öncelik olarak çalışmalarını düzenlemeli ve mutlaka Ar-Ge ve teknik hizmetler departmanına sahip olmalıdır. Sektörümüzün varlığı, mevcudiyetinin devamı ve gelecek nesillerin de bu sektörden fayda sağlamaları ancak istihdamın devamlılığı adına asansör firmalarımızın birleşiminden yana tercihlerini kullanması, kurumsal bir kimlikle faaliyetlerini sürdürmeye devam etmelerinden geçmektedir.”

Mühendissiz Bu İş Yapılamaz

EMO'dan Onur Ercan ise alandaki teknik eleman yetersizliğinin firmalarda mühendislerin yalnızca kağıt üzerinde çalışıyor gözükmelerinden kaynaklandığını ifade ederek, “Mühendissiz yapılamayacak olan bu işi biz mühendissiz veya mühendis varmış gibi yapmaya çalışıyoruz. Sonuç da bu oluyor” diye konuştu. Ercan, konuşmasında meslek liselerinden sektöre yetişmiş eleman gelmediğini de ifade etti.

“Periyodik Kontroller Tabloyu Değiştiriyor”

MMO'dan Berkay Eriş ise konuşmasına MMO'nun asansör alanında yürüttüğü mesleki denetim, personel belgelendirme gibi konulara ilişkin bilgi vererek başladı. MMO'nun EMO ile birlikte periyodik kontrollerin başlaması için çaba sarf eden kurumlardan olduğunu vurgulayan Eriş, MMO'nun TSE ile birlikte yerli onaylanmış kuruluş olduğunun altını çizdi. MMO'nun periyodik kontrolleri A tipi muayene kuruluşu olarak sürdürdüğünü ifade eden, MMO'nun konuya ilişkin çok sayıda eğitim çalışmalarının da sürdürüldüğü vurguladı.

İzmir'de 2012 yılında toplamda asansörlerin yüzde 77'sine uygunsuz olduklarını gösterecek şekilde kırmızı etiket yapıştırıldığı bilgisini veren Eriş, 2013'te ise bu oranın yüzde 63'e düştüğünü kaydetti. Kontroller ile eksikliklerin giderilmesinin sağlandığına dikkat çeken Eriş, kontrol elemanlarının ve muayene kuruluşları arasındaki eşgüdümün artırılması gerektiğine işaret etti. ■

Ege Bölgesi Sanayi Odası'ndan Oğuz Yanık, ülke genelindeki 2950 belediyeden yalnızca 440'ının asansörlerin periyodik kontrollerine ilişkin A tipi muayene kuruluşları ile protokol imzaladığına dikkat çekerken, “Yapılan kontrollerde kırmızı etiket sayısı 96 bin 137, sarı etiket sayısı 11 bin 287, yeşil etiket sayısı ise 44 bin 51'dir. Toplam kontrol edilen asansör sayısı ise 151 bin 475 adettir” diye konuştu.

ASANSÖR SEKTÖRÜNÜN FOTOĞRAFI

Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'ndan Gül Dölek ise ilk kez sektöre ilişkin bazı verileri açıkladı. Dölek, önce bakanlığın yürüttüğü mevzuat hazırlama çalışmalarına ilişkin bilgi verirken, Asansör Bakım ve İşletme Yönetmeliği'ne ilişkin çalışmaların sürdürdüğünü kaydetti. Bakanlığın piyasaya arz edilmiş asansörlere yönelik piyasa gözetimi ve denetimi çalışmaları yürüttüğünü kaydeden Dölek, bunların içine inşaatlarda kullanılanlar ve henüz tescilli yapılmamış asansörlerin girmediğini belirtti.

Denetimlerin resen, ihbar, şikayet ve yıllık planlar dahilinde yapıldığını kaydeden Dölek, asansör alanına ilişkin verileri şöyle açıkladı:

“Ülkemizde toplam 431 bin 184 adet kurulu asansör mevcut, yapı kullanım izni almış. Yerli onaylanmış kuruluş sayısı 9. A tipi muayene kuruluşu sayısı 32. Bunlardan en fazla 14 adedi aktif halde çalışıyor diyebiliriz. Onaylanmış kuruluş tarafından belgelendirilmiş asansör montaj firma sayısı ise 1375. Asansör bakım firması sayısı -buna yetkili servis diyelim- 173. Asansör imalat, ithalatı yapan aksamlarla ilgili firma sayısı 185. Asansör firmalarında çalışan kişi sayısı ise 14 bin 121.”

“Uygunsuzluk Yüzde 46”

Bakanlık tarafından 2013 yılında yapılan denetimlerinde yüzde 36 oranında uygunsuzluk belirlendiğini ifade eden Dölek, 81 ilde bakanlığın 100 uzman denetim personeli ile yapılan denetimler sonunda 987 bin 972 TL para cezası kesildiğini kaydetti. Denetlenen 1063 asansörden 383'ünün uygunsuz olduğunu belirten Dölek, 2014'ün ilk 9 ayında ise denetlenen 994 adet asansörde ise uygunsuzluk oranının yüzde 46 olarak belirlendiğini kaydetti.

Denetimler sonucunda 2005 sonrası piyasaya sunulan her iki asansörden neredeyse birinin uygunsuz olduğunun belirlendiğini ifade eden Dölek, belgelendirmiş 1375 montaj firmasından 423'ünün 2014'ün ilk 9 ayında denetlendiği bilgisini de verdi. Bu firmalara 544 bin 449 TL ceza kesildiğini ifade eden Dölek, yüksek uygunsuzluk sorununun sadece bakanlığın yaptığı denetimlerle giderilemeyecek büyüklükte olduğunu vurguladı.

Denetimlerde, yapı denetim firmalarından kaynaklanan eksikliklere çok sık rastlandığına işaret eden Dölek, uygun olmayan “kırmızı etiketli” asansörlerin kullanım dışı bırakılması konusunda halen boşluk bulunduğunu belirtti.